

Voorstel aan Gemeenteraad

Registratienummer: 2774872

Onderwerp

Preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol Zuid-Limburg 2021-2024.

Voorstel / Beslispunten

Het Preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol Zuid-Limburg 2021-2024 vast te stellen.

Samenvatting / openbare besluitenlijst

In artikel 43a van de Drank- en Horecawet (DHW) is bepaald dat de gemeenteraad iedere 4 jaar een preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol dient vast te stellen.

Het vorige Preventie- en handhavingsplan jeugd, alcohol en omgeving Westelijke Mijnstreek 2015-2019 is in 2014 (Sittard-Geleen 18 december 2014) door alle (toenmalige) 18 gemeenten in Zuid-Limburg vastgesteld. Daarbij zijn er wel accentverschillen voor de drie sub-regio's gemaakt. In 2015 en 2018 zijn door middel van mysterieshoppers nalevingsonderzoeken uitgevoerd.

Dit keer is gekozen om één preventie- en handhavingsplan voor heel Zuid-Limburg te maken. Met het opstellen van een nieuw preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol is gewacht totdat de cijfers van de Gezondheidsmonitor Jeugd bekend werden. De cijfers van Gezondheidsmonitor Jeugd zijn in juni 2020 beschikbaar gekomen. Daardoor wordt dit nieuwe plan niet gelijktijdig met de Gezondheidsnota 2020-2023 'Zuid springt eruit! Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid' vastgesteld.

Dit preventie- en handhavingsplan is een coproductie van de GGD Zuid-Limburg, Halt, Mondriaan en de 16 Zuid-Limburgse gemeenten. Het plan geeft de gezamenlijke regionale doelen en doelstellingen aan en elke gemeente kan in zijn eigen plannen accenten aangeven voor de uitvoering. Bijvoorbeeld in de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's in het kader van de Drank- en Horecawet.

Burgemeester
mr. J.Th.C.M. Verheijen

Gemeentesecretaris
mr. G.J.C. Kusters

Toelichting voorstel

Per 1 januari 2014 is, via een nieuwe wijziging in de Drank- en Horecawet (DHW), de leeftijdsgrens voor het kopen en in bezit hebben (in publieke ruimten) van licht alcoholische dranken verhoogd naar 18 jaar. De leeftijdsgrens voor 1 januari 2014 was 16 jaar. De DHW verplicht gemeenten sinds 2014 een preventie- en handhavingsplan door de raad te laten vaststellen. Het eerste plan betrof de periode van 2015-2019. Dit nieuwe plan bevat de beleidsfocus en strategie die de gemeente kiest voor de periode 2021-2024 om norm- en gedragsverandering tot stand te brengen ten aanzien van alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar.

Het preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol moet in beginsel gelijktijdig met de lokale nota gezondheidsbeleid worden vastgesteld. Hiermee wil de wetgever stimuleren dat gemeenten bij alcoholpreventie de verbinding maken tussen de beleidsterreinen Volksgezondheid (voorlichting en bewustwording) en Openbare Orde en Veiligheid (beleid en handhaving).

Alcoholgebruik bij jongeren neemt af

Eind 2019 is de gezondheidsmonitor jeugd afgenomen. De cijfers van deze gezondheidsmonitor zijn eind juni 2020 officieel bekend gemaakt. Daarom is met het opstellen van het preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol Zuid-Limburg 2021-2024 gewacht. Uit de cijfers blijkt dat we op de goede weg zijn, maar nog niet alle doelstellingen hebben gehaald. Zo is de startleeftijd van het nuttigen van het eerste glas alcohol gestegen van 11,2 in 2013 naar 12,8 in 2019. De doelstelling uit het vorige plan was een startleeftijd van 14 jaar.

Er is een dalende trend zichtbaar in het recente alcoholgebruik van jongeren tussen de 13 en 16 jaar. In de periode tussen 2005 en 2019 is het percentage gedaald van 58% naar 28%. Bij de groep dertienjarigen die recent gedronken heeft, is er een daling van 40% naar 13%. Bij zestienjarigen is recent drinken gedaald van 76% naar 42%.

Bij binge-drinken is deze daling ook zichtbaar. Tussen 2005 en 2019 is een daling te zien van 18% naar iets minder dan 8% onder dertienjarigen en van 57% naar 31% onder zestienjarigen. Binge drinken wil zeggen het drinken van minstens 4 (vrouwen) of 5 (mannen) glazen alcohol tijdens 1 enkele gelegenheid. Oudere leerlingen zijn vaker dronken of aangeschoten geweest dan jongeren leerlingen (23% vs. 3%). Tussen jongens en meisjes is weinig verschil in alcoholgebruik.

De meeste jongeren (45%) komen aan alcohol via familie en/of vrienden (sociale beschikbaarheid). Een beperkte groep jongeren (14%) koopt zelf alcohol (commerciële beschikbaarheid). Tussen 2013-2015 was er een toename in de commerciële beschikbaarheid en de sociale beschikbaarheid, deze is nu weer licht afgenomen. Mogelijk dat de coronamaatregelen een positief effect hebben op de commerciële beschikbaarheid van alcohol in de toekomst.

Nalevingsonderzoeken met mysteryshoppers

In 2015 en 2018 zijn door middel van mysteryshoppers nalevingsonderzoeken uitgevoerd. Om te kunnen beoordelen of en in hoeverre de alcoholverstrekkers de wettelijke eisen voor alcoholverstrekking naleven, zijn in 2015 en 2018 nalevingsonderzoeken uitgevoerd. De Universiteit van Twente heeft deze onderzoeken uitgevoerd met 20 minderjarige mysteryshoppers. Zij hebben bij bijna 500 verkooppunten in Zuid-Limburg een alcoholaanloopoging gedaan. Hierbij werd gewerkt volgens een vooraf geïnfocueerd onderzoeksprotocol.

De resultaten van het onderzoek wijzen uit dat op regionaal niveau de naleving in 2018 is verbeterd ten opzichte van 2015. Zo werd in 2018 in 50,4% van de gevallen gevraagd om een ID-bewijs. In 2015 was dat nog maar in 31,3% van de gevallen. Ook de naleving bleek verbeterd. In 2015 was de naleving van de wet 21,6%. In 2018 was dit gestegen tot 31,0%. Met het nalevingspercentage wordt

bedoeld hoeveel procent van het aantal verkooppunten zich tijdens het onderzoek hield aan de wetgeving en dus geen alcohol verkocht aan de minderjarige mysteryshoppers.

Uit de lokale gegevens blijkt echter dat er grote verschillen zijn in naleving tussen de kleine en grote(re) gemeenten. Over het algemeen liggen de nalevingspercentages in de kleine gemeenten lager.

Als we inzoomen op Sittard-Geleen dan werd in 2015 in 28% van de gevallen om een ID-bewijs gevraagd en in 2018 in 66% van de gevallen. Bij de naleving zie je ook een verbetering. Zo werd in 2015 in 18% van de gevallen de wet nageleefd en in 2018 in 34% van de gevallen.

Eén preventie- en handhavingsplan voor Zuid-Limburg

Dit keer is gekozen om één preventie- en handhavingsplan voor heel Zuid-Limburg te maken.

Met het opstellen van een nieuw preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol is gewacht totdat de cijfers van de Gezondheidsmonitor Jeugd bekend werden. De cijfers van Gezondheidsmonitor Jeugd zijn in juni 2020 beschikbaar gekomen. Daardoor wordt dit nieuwe plan niet gelijktijdig met de Gezondheidsnota 2020-2023 'Zuid springt eruit! Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid' vastgesteld.

Dit preventie- en handhavingsplan is een coproductie van de GGD Zuid-Limburg, Halt, Mondriaan en de 16 Zuid-Limburgse gemeenten.

Het plan geeft de gezamenlijke regionale doelen en doelstellingen aan en elke gemeente kan in zijn eigen plannen accenten aangeven voor de uitvoering. Bijvoorbeeld in de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's in het kader van de Drank- en Horecawet.

Via dit plan wordt er, net als in het voorgaande plan, naar gestreefd om het alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen ervan bij jongeren onder de 18 jaar te laten afnemen.

Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd waarbij de focus met name ligt op het eerste uitgangspunt:

1. In de eerste plaats wordt gestreefd naar bewustwording bij jongeren, hun opvoeders en de verkoopkanalen van alcohol.
2. Wanneer de beschikbaarheid van alcohol voor jeugd onder de 18 afneemt, neemt ook hun alcoholgebruik af.
3. Handhavingsmaatregelen zijn aanvullend op preventiemaatregelen.
4. De gemeenten en hun besturen dragen in de communicatie dezelfde boodschap uit namelijk:
 - Beslis geen alcohol voor jeugd onder de 18 jaar
 - Er zijn alternatieven voor alcohol
 - Te veel alcohol heeft een negatieve invloed op de ontwikkeling van jeugdigen.

Dit streven is, net als 5 jaar geleden, vertaald in de volgende doelstellingen:

1. Jongeren en hun opvoeders zijn zich meer bewust van de gezondheidsrisico's van het gebruik van alcohol op jonge leeftijd.
2. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren beginnen met het drinken van hun eerste glas alcohol is gestegen.
3. Het risicovol drankgebruik (Binge drinken en coma zuipen) onder jongeren is afgenomen.
4. De tolerantie bij ouders/verzorgers ten opzichte van alcoholgebruik door hun kinderen is afgenomen.
5. Schenkers houden zich aan de leeftijdsgrens van 18 jaar.

Door middel van preventie willen we dit realiseren o.a. via het eind 2019 door de gemeenteraden van Zuid-Limburg vastgestelde Regionale gezondheidsbeleid 2020-2023 "Zuid springt eruit!".

Daarnaast via samenwerking met onze belangrijke partners en medeopstellers van dit plan: GGD Zuid-Limburg, Mondriaan GGZ en Halt.

Het handhavingsbeleid van gemeenten, met de jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma's, is daarop aanvullend. Hierin wordt inzichtelijk gemaakt welke handhavingstaak de gemeente heeft ten aanzien van de DHW en de wijze waarop het bevoegd gezag van deze bevoegdheid gebruik maakt.

Het regionale gezondheidsbeleid 2020-2023, vastgelegd in de nota "Zuid springt eruit!", legt de focus op de jeugd en het doorbreken van de trend van jarenlange intergenerationele achterstanden. De 16 Zuid-Limburgse gemeenten plus hun ketenpartners werken hieraan intensief samen. Alle Zuid-Limburgse gemeenteraden hebben deze nota eind 2019 vastgesteld. Het Preventie- en handavingsplan alcohol en jeugd 2021-2024 Zuid-Limburg vormt onderdeel van dit regionale gezondheidsbeleid. Dit tweeluik kan niet los van elkaar worden gezien en beïnvloedt elkaar.

In de periode van 16 september tot 20 december 2019 heeft de GGD Zuid-Limburg de Gezondheidsmonitor Jeugd uitgevoerd. Een groot onderzoek onder leerlingen van de klassen 2 en 4 van het Voortgezet Onderwijs in de regio Zuid-Limburg. De leerlingen werden uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen over gezondheid, leefstijl, vrije tijd en school.

Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de gezondheidssituatie van jongeren in Zuid-Limburg. De Gezondheidsmonitor Jeugd wordt gebruikt om scholen, gemeenten en de overheid te adviseren over (lokaal) jeugdgezondheidsbeleid en was belangrijke input voor het nieuwe preventie- en handavingsplan.

Sportakkoord

Sport en bewegen levert een belangrijke bijdrage aan een gezonde leefstijl. Om sport en bewegen voor iedere inwoner van Sittard-Geleen leuk en toegankelijk te houden, heeft de gemeente met andere partners, waaronder verenigingen, sportaanbieders, GGD Zuid-Limburg, PIW/Ecsplora en onderwijsinstellingen, het Sportakkoord Sittard-Geleen opgesteld. Een van de pijlers voor de uitvoering is gericht op "gezond opgroeien". Met de partners van het Sportakkoord Sittard-Geleen – een platform waarbij meer partners kunnen aansluiten – kunnen we bijvoorbeeld bekijken hoe sportverenigingen (met een eigen kantine) een bijdrage kunnen leveren aan de doelstellingen van dit preventie- en handavingsplan.

Preventieakkoord

Het Nationaal Preventieakkoord bevat afspraken om overgewicht, overmatig alcoholgebruik en roken te verminderen. Om deze ambities te realiseren is regionale en lokale uitvoering nodig. Daarom zijn gemeenten in Nederland opgeroepen om aan de slag te gaan met regionale en/of lokale preventieafspraken en heeft het Ministerie van VWS budget beschikbaar gesteld om de afspraken te realiseren.

Er is een gezamenlijk Zuid-Limburgse Preventieakkoord opgesteld dat bestaat uit een regionaal akkoord en per gemeente een lokale preventieagenda. In het regionale akkoord zijn afspraken gemaakt met regionale partners met als doel lokale gezondheidswinst te boeken. Binnen de lokale preventieagenda's hebben gemeenten afspraken gemaakt op lokaal niveau. Zowel het Regionale Preventieakkoord als de Lokale Agenda's zijn opgebouwd uit de volgende 5 pijlers:

- Bewegen en gezonde voeding op scholen.
- Limburgse netwerkaanpak overgewicht en obesitas.
- Rookvrije kindomgevingen.
- Gezonde sportomgevingen.
- Lokale speerpunten; voor Sittard Geleen zijn dat de sportpedagoog en Healthy Life.

Bewegen en gezonde voeding op scholen

- De jeugdgezondheidszorg en jongerenwerkers van PIW, onze lokale welzijnsorganisatie, geven voorlichting op school en in de wijk over middelengebruik en leefstijl en gaan hierover met jongeren in gesprek.
- Bij Kindcentrum Oost in Sittard breiden we de activiteiten rondom de gezonde basisschool van de toekomst uit. We willen in Geleen-Zuid een gezonde basisschool van de toekomst inrichten.
- Onze partner Ecsplora zet actief in op bewegen binnen haar programma's en met de inzet van docenten lichamelijke opvoeding. Deze zijn op veel basisscholen inmiddels actief in Sittard-Geleen. De wens bij diverse partijen is dit een structureel karakter te geven en verder uit te breiden.
- Met het Voortgezet Onderwijs zetten we een programma op rondom bewegen, alcohol, roken en een gezonde leefstijl.

Limburgse netwerkaanpak overgewicht en obesitas

- Met het programma ketenaanpak wordt de komende drie jaar ingezet op het bestrijden van overgewicht en obesitas bij kinderen.
- Er wordt gewerkt volgens het gedachtengoed van Positieve Gezondheid middels matched en stepped care, aansluitend bij de behoefte, draagkracht en draaglast van het gezin, en gegeven de ernst van de problematiek.
- Op basis van behoefte van deelnemers en een centrale zorgverlener wordt er eventueel nieuw aanbod gerealiseerd, bijvoorbeeld in het voorliggend veld.

Rookvrije kindomgevingen

- Creëren van rookvrije sportomgevingen (ook in de buitenlucht).
- Creëren van rookvrije speeltuinen: Samen met Speeltuinwerk Limburg organiseren we een webinar over het belang van gezond en rookvrij opgroeien en spelen.

Gezonde sportomgevingen

De vele aanwezige accommodaties in Sittard-Geleen vormen een goede basis voor een actieve stad. In de praktijk blijkt dat er nog veel kansen liggen om deze beter te benutten. Zo is er weinig zicht op de activiteiten die nu plaatsvinden op (openbare) accommodaties. Hiervoor is afstemming en regie nodig tussen verschillende partijen en aanbieders. Dit geldt zowel voor de sportaccommodaties als openbare ruimte en pleinen. Daarnaast liggen er kansen om de ongeorganiseerde sporter te koppelen aan deze accommodaties en om de openbare ruimte beweegvriendelijker in te richten. Wij geven deze vorm en inhoud via "Teamfit" als onderdeel van de JOGG- aanpak. Hierin zit verantwoord alcoholgebruik en een rookvrije sportomgeving besloten.

Lokale speerpunten:

- Sportpedagoog continueren
- "Healthy life" continueren

Financiën

In 2015 en 2018 zijn nalevingsonderzoeken met mysteryshoppers uitgevoerd. Mogelijk dat in 2023 of 2024 een nieuw nalevingsonderzoek wordt uitgevoerd. In de begroting van het jaar dat het nalevingsonderzoek wordt uitgevoerd, dienen dan financiële middelen te worden opgenomen. Het onderzoek in 2018 heeft Sittard-Geleen € 5.700 gekost.

Duurzaamheid

Goede gezondheid en welzijn zijn nodig voor duurzame ontwikkeling. Er is al vooruitgang op dit gebied geboekt, maar het kan nog altijd beter. Dit kan door een integrale aanpak op gezondheid op basis van de principes van 'positieve gezondheid' alsmede door handhavend op te treden.

Inclusie

Inclusie gaat er over dat iedereen kan meedoen in onze samenleving en erbij hoort. In een inclusieve samenleving kunnen mensen met een beperking dezelfde dingen doen als mensen zonder beperking. De partners bij dit preventie- en handhavingsplan (Halt, Mondriaan, GGD Zuid-Limburg en gemeenten) houden bij al haar werkzaamheden hier rekening mee.

Juridisch

In artikel 43a van de Drank- en Horecawet (DHW) is bepaald dat de gemeenteraad iedere 4 jaar een preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol dient vast te stellen.

Kanttelingen

Het terugdringen van het alcohol gebruik onder de jeugd is een traject van de lange adem. Daarbij gaat het met name om bewustwording van de jeugd, de ouders/verzorgers en de verstrekkers van de schadelijke gevolgen van het nuttigen van alcohol op (zeer) jonge leeftijd.

Bijlagen

01 Raadsbesluit inzake Preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol Zuid-Limburg 2021-2024;
02 Preventie- en handhavingsplan jeugd en alcohol Zuid-Limburg 2021-2024.

Voorstel aan Gemeenteraad	
Steller : Maurice Leenders Telefoon : 0464777760 E-mail : Maurice.Leenders@sittard-geleen.nl Cluster: Beleid Portefeuillehouder: L.G.A.J. Geilen	Reg. nummer : 2774872 Reg. datum : 29 maart 2021 Reg.nummer(s) bijlagen :